

Förslag för framtida förebyggande arbete kring insamlande av data

Syfte

Göra en tillbakablickande presentation över hur arbetet med Öckerömodellen har fungerat och hur vi använt resultaten från Lupp samt presentera förslag på hur ett framtida arbete med resultat från Lupp – Lokal uppföljning av ungdomspolitiken, skulle möjliggöra det förebyggande arbetet med barn och ungdomar bättre. Helst i form av en arbetsmodell.

Presentation av tidigare gjorda enkäter

LUPP – Lokal uppföljning av ungdomspolitiken

Historik

Det ungdomspolitiska målet är att alla ungdomar mellan 13–25 år ska ha goda levnadsvillkor. Ungdomsenkäten Lupp är ett verktyg för att ta reda på hur ungas livssituation ser ut lokalt och kan på så vis följa upp hur väl det ungdomspolitiska målet följs upp. Mucf, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, står för det kostnadsfria materialet av den webbaserad luppenkäten. Ånge kommun deltog första gången 2009 och har därefter gjort enkäten 2 gånger till, senast 2018. Inför deltagandet vid senaste tillfället togs beslut av genomförande i KS. Kommunförbundet har under åren varit den sammankopplande länken mellan kommunerna i länet och nästan samtliga kommuner har deltagit under åren med utförande i tre-års intervaller. Rapport av enkäten har Kommunförbundets FoU svarat för. Den har både sett till hur det ser ut i hela länet men även för vår egen kommun. Kostnad för detta har kommun betalt. Kostnad för att genomföra Lupp 2018 var ca 57 000 kr avseende analysen, arbetstiden för genomförandet och uppföljningen. Ånge kommun har fått en personlig presentation av den som ansvarat för rapporten under åren. Det har varit i olika konstellationer men till både politiker och tjänstemän.

Genomförande

Den webbaserade Lupp-enkäten gjordes vid de två första tillfällena på åldersgrupperna åk 8 och gymnasiet åk 2. Vid vårt senaste genomförande så svarade elever i samtliga årskurser åk 7 – gymnasiet åk 3. Det för att vi ska få ett så stort material som möjligt att jämföra resultaten med. Personal från ungdomsgårdarna har varit de som planerat och närvarat vid genomförandet. Skolorna har planerat in tid för samtliga elever att utföra enkäten. Det har även funnits dagar inplanerade till uppföljning för de elever som inte närvarade vid första genomförandet. Enkäten finns på ett flertal språk.

Vem har användning av Lupp?

Rektor, fritidsledare, skolchef, kommunchef, kommunalråd, mattelärare, samhällslärare, socialkontor, räddningstjänst. Alla har nytta av svaren som de unga ger oss. I enkätens alla delar; Fritid, Skola, Politik - samhälle och inflytande, Trygghet, Hälsa, Arbete, Framtid, finns svaren vi behöver för att utveckla våra verksamheter. Oavsett område. Det är även ett material för ungdomar att arbeta kring för att aktivt ta del av resultaten.

Styrgrupp

Ånge kommun har under åren inte haft någon styrgrupp. I den tjänst som tidigare utfört Öckerömodellen finns även Lupp omnämnt. Konkret har det hittills inte betytt mer än att materialen mellan Öckerö och Lupp har jämförts.

Öckerömetoden

Historik

Öckerömetodens bärande tanke är att genom information motivera tonåringarnas föräldrar till en tydligt restriktiv hållning till droger av alla slag.

Efter beslut i KS, att som en del av kommunens drogforebyggande arbete riktat mot ungdomar, genomfördes hösten 2016 den första drogvanundersökningen bland eleverna i åk 7-9 i kommunens tre högstadieskolor. Detta har gjorts varje år sedan dess. Nu senast direkt efter skolstart hösten 2019.

Under åren 2016–2018 följdes undersökningen upp av kommunens dåvarande ANDT-samordnare. Hur uppföljningen skedde är oklart då den tidigare samordnaren slutat och ingen efterträdare har utsetts.

Genomförande

2019 planerades och genomfördes undersökningen av Kjell Grip och han ansvarade även för uppföljningen. Det som gjordes då var:

1. Genomfört undersökningen (de senaste åren digitalt) klassvis ute på skolorna.
2. Fått tillbaka resultatet och sammanställt en PP-presentation som delgivits på föräldramöten. Tagit in e-postadresser till de föräldrar som velat få ytterligare information.
3. Gjort två utskick under hösten med ytterligare information och föräldrapeppning.

Kostnad för att genomföra Öckerömetodsenkäten har tidigare år varit 10,000 kr, ev planeras det en höjning år 2020 till 15,000 kr för analysen. Därutöver är kostnaden för arbetstiden för genomförande och uppföljning. Den kostande har inte specificerats utan ingår i tjänsten. Självklart har det varit samplanering med skolorna, både undersökningstillfället och medverkan i föräldramöte.

Hälsosamtal i skolan

Historia

Skolan började med hälsosamtal för elever för många år sedan, dock oklart hur länge. Från början skrevs rapporter och lämnades direkt till rektor därefter har resultatet redovisats på Hum (utbildningsnämnden) då det har getts möjlighet till redovisning.

Två saker som det lett fram till är kortet som (Landstinget) Regionen tryckt upp: råd för att förebygga huvudvärk samt lokalt har det lett till renoveringen av duschar på Minervahallen. Det är inte bara påtryckningar från oss skolsköterskor via enkäterna men det har varit en del av det.

Genomförande

I Västernorrland erbjuder skolsköterskorna barn och unga ett hälsosamtal i förskoleklass, årskurs 4, årskurs 7 och årskurs 1 på gymnasiet. Hälsosamtalet genomförs utifrån ett läns-gemensamt hälsofrågeformulär.

Hälsosamtalet är ett enskilt samtal mellan skolsköterska och elev för att göra eleven uppmärksam på sambandet mellan livsstil och hälsa, samt ge kunskap och uppmuntran i hälsofrämjande val. I förskoleklass genomförs hälsosamtalet tillsammans med vårdnadshavare.

Tack vare det gemensamma hälsofrågeformuläret blir informationen om barn och ungas hälsa samlad på skol-, kommun- och länsnivå.

Resultaten från hälsofrågeformulären registreras, om samtycke ges, i en databas. På så vis kan vi följa hälsoutvecklingen bland barn och unga.

Analys

Individnivå

Den individuella resultatanalysen bedömning och återkopplingen ansvarar skolsköterskan för i mötet med elever och föräldrar.

Kan innebära uppföljning hos skolsköterska, skolläkare m.fl. eller tex skicka remisser.

Gruppenivå (skola, klass, program)

Resultatanalys på gruppnivån ligger också på skolsköterskan men arbetet på gruppnivå dvs. främja och förebygga och åtgärda t.ex. arbetsmiljön görs i samverkan med elevhälsoteam, skolans pedagoger, föräldramöte, elever, skolklasser. Resultatanalysen syftar till att skapa en bild av hälso-/ohälsoläget på skolan och är en viktig del i skolans systematiska kvalitetsarbete.

Kommunnivå

Verksamhetschef/motsvarande ansvarar för resultatanalysen av hälsosamtalen på kommunnivå. Resultatanalysen på kommunnivå är verksamhetschef/motsvarandes ansvar. Analysen är offentlig handling. Varje skola kan därför jämföra sig mot kommunresultatet men inte skola A mot skola B. Det går även att jämföra kommun A mot kommun B.

Länsnivå

Landstinget ansvarar för resultatanalysen av hälsosamtalen på länsnivå. Resultatanalysen på länsnivå är landstingets ansvar. Analysen är offentlig handling. Varje skola och kommun kan därför jämföra sig mot länsresultatet.

Kostnad för att genomföra hälsosamtalen, analysen och uppföljning är skolsköterskornas arbetstid utöver det tillkommer inga externa kostnader.

Sammanfattning

De enkäter som har gjorts i kommunen påminner om varandra i stora delar. Hälsosamtalen och LUPP har ett bredare perspektiv än Öckerömetoden. Resultaten och analysen från de olika enkäterna visar på liknande resultat och kan på så sätt validera varandras resultat.

Hälsosamtalen genomförs varje år av skolsköterskorna i skolan och är en av del av skolsköterskans basuppdrag med skolsköterskans arbetstidskostnad för planering, genomförande, analys och redovisning. Lupp är den bredaste och mest djupgående av enkäterna och genomförs vart 3 år med en faktisk kostnad samt arbetstidskostnad för planering, genomförande och redovisning.

Öckerömetodens fokus är kring ANDT-frågor och genomförs varje år med en faktisk kostnad samt arbetstidskostnad för planering, genomförande och redovisning.

Hur man arbetar vidare inom kommunen med resultaten från enkäterna är idag ostrukturerat. Här kan man naturligtvis lägga ner hur mycket tid som helst. Man kan naturligtvis göra mycket mer, t.ex. ordna föräldrakvällar, temasamtal, föreläsningar, elevsamtal med utgångspunkt i senaste undersökningen, engagera ungdomsrådet, engagera kommunen, idrottsföreningar osv. Det är bara fantasin, tidsutrymmet och ekonomin som sätter gränserna.

Förslaget är att:

- Fortsätta arbeta med LUPP åk 7-gymnasiet var tredje år
- Upprätta en arbetsmodell där resultaten och analysen från LUPP och hälsosamtalen på kommunnivå tas med
- Avsluta arbetet med Öckerömetoden

Förslag på arbetsmodell

Manualen "Från Lupp till handling" har tagits fram av Föreningen Astrid Lindgrens Hembygd och Regionförbundet i Kalmar län med hjälp av flertalet kommuner. I manualen beskriver de hur arbetet

med Lupp kan gå till från resultat till handling samt hur olika grupper kan använda sig av resultatet. Med inspiration från manualen presenteras nedan ett förslag på en arbetsmodell avseende Lupp, arbetsmodellen går att utveckla och anpassa.

Arbetsgången

Förslag: Utse en person som är ansvarig för samordningen och grunden i Luppundersökningen.

1. *Beslut och förankring*

Den som är ansvarig över Luppundersökningen presenterar tidigt för varje sektors (nämnd) vad Lupp är och vilket användningsområde den har.

Nästa steg är att bygga en bra styrgrupp. Uppdraget bör ligga högt uppe i den kommunala ledningen, till exempel hos kommunstyrelsen. Medlemmarna handplockas exempelvis utifrån intresse, kompetens och mandat men också för att täcka in kommunens olika verksamheter. Förslag på personer att ta med i styrgruppen; ansvarig för luppen samt verksamhetschef /motsvarande för EMI (elevhälsans medicinska insats) med kännedom om hälsosamtal. Representanter från ungdomsrådet. Där den som är ansvarig över Luppen är den som sammankallar till styrgruppens möten.

2. *Datainsamling av Lupp*

Datainsamlingen genomförs som webbenkät på schemalagd tid för grund- och gymnasieelever. Luppansvarig deltar i läns grupp kring Lupp med representanter från våra grannkommuner samt representant från Kommunförbundet, vilken också är vår samordnare i arbetet inför till exempel rapporten.

Luppansvarig meddelar rektorer i kommunen under våren det år enkäterna ska genomföras. De får då komma med önskemål om dagar för genomförande aktuell enkätperiod under hösten. Skolorna schemalägger klassvis och informerar eleverna. Ansvariga för enkäten på plats instruerar eleverna hur det går till och finns på plats för frågor.

Personal på ungdomsgårdarna ansvarar över att undersökningen genomförs, i kommunikation med Luppansvarig.

Luppansvarig får efter en tid ta del av enkätsvaren i en databas. Inloggningsuppgifter förmedlas till vissa berörda i ett första steg.

3. *Analys av Lupp*

Var klar över vilka frågor och områden som är viktiga att belysa innan analysarbetet sätts igång. Be varje samhällssektor utforma egna frågeställningar.

Resultaten från undersökningen lämnas vidare för analys av utomstående.

4. *Återkoppling*

Luppansvariga och skolsköterskeansvariga träffas och går igenom resultaten och analysen för att tillsammans göra en presentation. Presentera resultatet på en allmän konferens och gör det tillgänglig på kommunens hemsida. Tänk på att utgå ifrån vem som är mottagare när presentationen utformas exempelvis presentera för ungdomar på ett "ungdomligt sätt". Ett sätt kan vara att en populärversion trycks med utvalda delar.

Se till att politiker, anställda, elever och vårdnadshavare får ta del av analysen och resultatet. Fokusera på att presentera utvalda delar som bedöms behöva extra fokus.

5. *Mål och strategier*

Luppansvarig kallar styrgruppen. Utifrån resultatet skapar styrgruppen mål för vad som ska uppnås.

Tänk på att vara väldigt konkret vid formulering av åtgärder. Hur och av vem ska saker göras? Och när ska det vara klart?

Ta fram förslag på hur man tar sig från nuläge till önskeläge. Vilka åtgärder måste genomföras? Vem och vilka måste vara med i arbetet? Och när ska aktiviteterna vara klara.

Gör en handlingsplan kring vad som ska arbetas med utifrån analysen. Följ sedan upp åtgärdsarbetet i styrgruppen som ses med jämna mellanrum. Kom ihåg att involvera ungdomarna exempelvis ungdomsrådet eller ungdomar från elevhälsan.

6. Åtgärder

För att nå verkan bör personer utses med uppdrag att ansvara för att åtgärderna genomförs. Även här gäller att ju högre upp i den kommunala ledningen som ansvaret ligger, desto bättre. För att nå verkan bör personer utses med uppdrag att ansvara för att åtgärderna genomförs.

Styrgruppen har nu ett kunskapsunderlag som ger möjlighet till åtgärder. Insatser kan göras inom både mjuka och hårda förvaltningar/nämnder. Vid planering och genomförande av åtgärder är det viktigt att skapa jämförelsepunkter vilka kan användas i ett senare skede för att se om genomförda satsningar har haft effekt.

Kom ihåg att informera om vilka åtgärder som görs utifrån resultatet av Luppundersökningen.

7. Uppföljning

Luppen kan följas upp genom att återupprepa en Luppstudie efter ett antal år eller genom att titta på olika indikatorer (t.ex. minskad skadegörelse/vandalism, minskad utflyttning, minskade problem med ungdomsfylleri) för att få en uppfattning om insatser har haft effekt.

Slutsats

“Det är viktigt med uthållighet i ungdomsarbetet då effekterna av lokala satsningar kan dröja och vara svåra att upptäcka. Vad man upplever som möjligheter när man är 13 år är grunden för hur man värderar sin framtid innanför eller utanför lokalsamhället. Att bli delaktig i samhället, ha tillgång till en meningsfull fritid och känna att man bemöts på ett respektfullt sätt i skolan är ofta förknippat med en positiv värdering av livsmöjligheter när man betraktar sitt framtida vuxna liv. Långsiktigt ungdomsarbete är alltid förknippat med kostnader, såväl ekonomiska som personella. Att satsa på en fritid som ger unga möjligheter att förverkliga sina intressen (dels en fråga om utbud, dels en fråga om tillgänglighet för de som bor lite utanför centralorten) oavsett vad ungdomarna har för resurser hemma innebär att kommunen tar på sig ett åtagande som sträcker sig långt fram i tiden.

De konkreta effekterna är svåra att mäta och det är svårt att leda i bevis att just dessa satsningar har betydelse för hur många som vill satsa på ett liv i kommunen, hur många företag som kommer att startas och om skadegörelse och vandalismen minskar lokalt. Icke desto mindre vet man att en god uppväxtmiljö ger positiva långsiktiga effekter. Luppansatsen handlar därför inte bara om att genomföra en inventering/uppföljning, utan innebär i högsta grad att kommunen också är beredd på att förändra för att förbättra. Kortsiktiga utgifter för ungas liv lokalt bör därför alltid ställas i relation till långsiktiga horisonter.”

Omnämnd manual “Från Lupp till handling”:

<https://www.regiondalarna.se/contentassets/73ac8ff9259b460c9e47da13eeca29d/handbok-i-att-arbeta-med-lupp.pdf>